

nově zřízená, nabyla podnik společnosti zrušené a dále jej vede, spojuje s tím právní řád sám přímo některé účinky.²⁶⁾

IV. O přeměnu nejde, je-li na společnost převeden podnik, jehož dřívější jediný vlastník k ní přistoupil jako společník, anebo přejde-li podnik společnosti na některého z jejích členů.²⁷⁾ Rovněž se toliko účinkům přeměny pojmově blíží případy, kdy jediný akcionář získá všechny akcie společnosti, nebo společník všechny závodní podíly společnosti s ruč. obm. Přes kumulaci všech členských práv v rukou jediného člena nepozbývá podnik s hlediska kritérií právních charakteru podniku společenského: tento jediný člen naň tudíž může vykonávat vliv jen ve formě usnesení valné hromady — ovšem po stránce věcné, hospodářské se rozsah a jednoznačnost uplatnění tohoto vlivu zcela rovnají postavení jediného majitele podniku.²⁸⁾

Karel Skála:

DRŽENÍ A UŽÍVÁNÍ TISKAŘSKÝCH A ROZMNOŽOVACÍCH STROJŮ.

Užívání rozmnožovacích a tiskařských strojů nejrůznějších typů ve všech oborech hospodářského podnikání se v posledních letech rozšířilo značnou měrou. Do obchodu jsou totiž uváděny nejrůznější typy těchto strojů, od úplně jednoduchých a laciných rozmnožovacích přístrojů až po dokonalé stroje s elektrickým pohonem, které v krátké době vychrlí desettisíce tiskopisů. Není proto divu, že každý podnik snaží se opatřit si vlastní rozmnožovací stroj, aby na něm byly zhotovovány tiskopisy pro vnitřní potřebu podniku, případně i k jiným účelům. Zákon, jímž bylo upraveno držení a užívání tiskařských strojů těmi, kdo nemají tiskařské koncese, byl vydán dne 7. června 1912, čís. 118 ř. z. V té době nebyla výroba těchto strojů zdaleka tak dokonalá jako dnes a tak je zcela přirozené, že se časem vyskytly otázky, na něž v zákoně pamatováno nebylo. Vyvinula se proto praxe, o níž snad nebude bez zajímavosti se zmíniti, zejména též pro to, že jde o praxi interesované veřejnosti téměř neznámou.

Úvodem je nutno zdůrazniti toto: Všechny živnosti, které se zabývají mechanickým nebo chemickým rozmnožováním uměleckých a literárních výrobků, jsou podle § 15, číslo 1 živnostenského řádu koncesovanými živnostmi. Kdo tedy chce takovou činnost provozovati po živnostensku, musí si opatřit koncesi k provozování živnosti tiskařské. Majitel této koncese přirozeně nepotřebuje žádného zvláštního povolení k držení a užívání tiskařských strojů. Ustanovení zákona ze dne 7. června 1912, č. 118 ř. z. platí totiž jen pro rozmnožovací a tiskařské stroje, kterých se neužívá při provozování tiskáren.

Naproti tomu ten, kdo nemá tiskařské koncese a chce užívat tiskařského nebo rozmnožovacího stroje k jinému účelu, než k rozmnožování umě-

²⁶⁾ Tak na př. právo vésti závod dále pod dosavadní firmou (čl. 22 obch. zák.), nabytí jeho práv známkových (§ 9 zák. z 6. ledna 1890, č. 19 ř. z.), ručení za dluhy, náležející ke jmění nebo podniku při jich převzetí podle § 1409 obč. zák.

²⁷⁾ Čl. 24 obch. zák., § 94, odst. 4 zák. č. 58/1906 ř. z.; srov. Pisko, l. c., str. 371, 406, 434 a 472.

²⁸⁾ Vzniká zde tudíž ten stav, jako by došlo vpravdě k přeměně podniku společenského v podnik fyzického jednotlivce — arci s tím rozdílem, že jeho ručení jest omezeno jen na jmění podniku co jmění společenské [porov. zde tendence, plynoucí ze zákona, cit. výše v podn.¹⁹⁾]; viz Wieland, Handelsrecht, (1921), I, §§ 41, 83, 84 a Pisko, l. c., str. 56, 109, 120 a 473.

leckých a literárních výrobků po živnostensku, musí si opatřiti povolení podle citovaného zákona. Tento zákon obsahuje totiž ustanovení, které cituji doslovně:

»Aby se směly chovati lisy tiskařské a jiné přístroje na rozmnožování spisů, vyobrazení a děl hudebních, je třeba povolení. Z této nutnosti povolení jsou vyňaty:

1. Rozmnožovací přístroje, které se zakládají na zásadách hektografů (šapirografů atd.), autokopistu, šablony (na př. cyklostyly, mimeografy, pleostyly atd.) a protiskování (na př. psacím strojem).

2. Ruční razítka s pevnými nebo vyměnitelnými literami.

3. Přístroje pro fotografické otiskování nebo snímkování světlem.«

K držení strojů, vyjmenovaných pod číslem 1 až 3, z nichž se dnes prakticky užívá nejvíce cyklostylů, není proto třeba povolení, udělovaného podle zákona číslo 118/1912 ř. z. Kdo by jich užíval po živnostensku, potřebuje však oprávnění živnostenské (tiskařskou koncesi nebo oprávnění k provozování rozmnožovací kanceláře).

Naproti tomu k držení všech ostatních strojů musí každý, kdo je chce držeti a jich užívat, a nemá tiskařské koncese, míti povolení podle zákona čís. 118/1912 ř. z. Při dnešním množství typů těchto strojů, které jsou uváděny do obchodu, bude často velmi obtížné posouditi, zda určitý stroj patří mezi výjimky uvedené pod číslem 1 až 3, či zda je k jeho držení třeba povolení. Úřad, který o žádosti rozhoduje, bude v každém takovém jednotlivém případě nucen vyžádati si dobrozdání příslušné obchodní a živnostenské komory, hospodářské skupiny tisk, Ústředního svazu průmyslu nebo jiné odborné korporace.

Alespoň všeobecně je nutno konstatovati, že vždy bude třeba povolení k držení strojů, založených na principu knihtisku (t. zv. stroje typové), kamenotisku nebo tisku ofsetového.

Povolení k držení rozmnožovacích strojů, pokud je ho podle výše uvedeného zapotřebí, uděluje okresní nebo vládní policejní úřad, v jehož obvodu má býti stroje užíváno. Povolení může býti podle citovaného zákona uděleno jen za okolností hodných zvláštního zřetele. O tom, kdy jest předpokládati, že tyto okolnosti nastaly, zmíním se ještě podrobně později. Udělení povolení je věcí volně úvahy úřadu, který proto nemusí odepření povolení odůvodňovati a povolení samo může vázati různými podmínkami. Za povolení se vyměřuje dávka za úřední úkon podle vládního nařízení ze dne 27. prosince 1935, čís. 248 Sb. Dávka se pohybuje od 100 K do 2000 K, podle výdělkových poměrů, rozsahu závodu, účelu, k němuž má býti stroje použito a podle výkonnosti stroje.

Úřad, který povolení udělil, může je z důležitých příčin odvolati. Zvláště je nutno zdůrazniti, že teprve po udělení je možno stroj držeti a užívat. Jestliže si tedy někdo opatří stroj po podání žádosti, ale před jejím vyřízení nebo dokonce ještě před podáním žádosti, dopouští se přestupku neoprávněného držení tiskařského nebo rozmnožovacího stroje. Při tom je nerozhodná okolnost, že stroj byl třeba uložen ve skladišti a rozebrán tak, že není okamžitě schopen použití.

Neoprávněné držení tiskařských a rozmnožovacích strojů, trestají okresní a vládní policejní úřady podle ustanovení § 5 zákona číslo 118/1912 ř. z. tresty na penězích od 10 do 400 K nebo vězením od jednoho dne až do jednoho měsíce. Pro případ nedobytnosti pokuty vyměří úřad náhradní trest vězení, zpravidla za každých deset korun pokuty jeden den vězení. Opakuje-li se přestupek, může úřad, který provádí trestní řízení, prohlá-

siti neoprávněně chované stroje za propadlé ve prospěch protektorátní pokladny, do níž plynou též uložené pokuty.

Důležité omezení bylo zavedeno vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 4. října 1940, číslo 65.805/40 o omezení zřizování a rozšiřování grafických podniků a zařízení, která byla uveřejněna v Úředním listě Protektorátu Čechy a Morava dne 8. ledna 1941 (čís. 6). Podle této vyhlášky, která byla vydána na základě ustanovení § 1, odst. 1 vládního nařízení ze dne 14. března 1940, čís. 164 o mimořádných opatřeních, týkajících se zřizování a rozšiřování podniků, je svolení ministerstva obchodu, průmyslu a živností (nyní ministerstva hospodářství a práce) zapotřebí mimo jiné k držení a užívání nových tiskařských strojů a strojů rozmnožovacích, založených na systému knihtisku, kamenotisku, světlotisku nebo hlubotisku, jakož i k zvětšení technické výkonnosti těchto zařízení postavením nových strojů a zařízení tiskařských nebo rozmnožovacích nebo zařízení pro chemigrafii, stereotypii nebo slévárnu písma.

Dokud nedá ministerstvo hospodářství a práce svolení, nesmí okresní nebo vládní policejní úřad udělit povolení k držení a užívání nového tiskařského nebo rozmnožovacího stroje podle zákona čís. 118/1912 ř. z. § 2 vládního nařízení ze dne 14. března 1940, čís. 164 Sb. ustanovuje totiž výslovně, že příslušný úřad (t. j. v tomto případě okresní nebo vládní policejní úřad) nemůže udělit povolení k vzniku, rozšíření podniku nebo jejich výrobní schopnosti dříve, dokud nebylo dáno svolení ministerstva hospodářství a práce. Hodlá-li proto okresní nebo vládní policejní úřad vyhověti žádosti o povolení k držení a užívání tiskařského nebo rozmnožovacího stroje, musí žádost dříve předložit ministerstvu hospodářství a práce se žádostí o svolení podle citované vyhlášky. Má-li ovšem okresní nebo vládní policejní úřad v určitém případě za to, že není okolností hodných zvláštního zřetele, může žádost zamítnouti. Přestupky vyhlášky a nedodržování příkazů, jimiž povolení může býti vázáno, trestají se podle ustanovení § 4, odst. 1 vládního nařízení čís. 164/1940 Sb. Dodržování ustanovení vyhlášky může býti vynuceno podle § 4, odst. 2 citovaného nařízení. To znamená, že neoprávněné držení tiskařského stroje může býti trestáno nejen jako přestupek zákona č. 118/1912 ř. z. výše zmíněným způsobem, ale i jako přestupek vyhlášky okresním úřadem pokutou do 1,000.000 K nebo vězením do šesti měsíců. Dodržení ustanovení vyhlášky a na jejím základě stanovených podmínek a příkazů mohou příslušné úřady vynutit všemi zákonnými prostředky. O těchto prostředcích jednájí ustanovení části II. vládního nařízení o správním řízení čís. 8/1928 Sb., zejména ustanovení § 123 o náhradním výkonu a § 124 o nepřímém donucení.

Citovaná vyhláška platila původně do 31. prosince 1941, vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 23. prosince 1941, čj. 141.248/41 (Úřední list čís. 306 ze dne 30. prosince 1941) byla její platnost prodloužena do 31. prosince 1943.

Zmíním se nyní o některých případech, které se při řízení podle zákona čís. 118/1912 ř. z. častěji vyskytují. Udělení povolení je vázáno dvěma předpoklady: stroje nesmí býti užíváno k provozování živnosti tiskařské a žádost musí býti odůvodněna důvody, hodnými zvláštního zřetele. O povolení k držení tiskařského nebo rozmnožovacího stroje žádají nejčastěji větší obchodní nebo průmyslové firmy, které hodlají stroje užívat ke zhotovování tiskopisů pro vnitřní potřebu podniku. Zde nutno zdůraznit, že otázka ceny a nákladu takových tiskopisů není vždy okolností zvláštního zřetele

hodnou. Kdyby ku příkladu žádal o povolení k držení tiskařského stroje majitel restaurace, který by chtěl na stroji tisknouti jídelní lístky, nemohl by asi očekávati, že jeho důvody budou považovány za hodné zvláštního zřetele. Bude-li však o povolení k držení stroje žádati větší průmyslový podnik, bankovní závod nebo pojišťovna, které budou míti v úmyslu rozmnožovati tiskopisy důvěrné, kde by jejich zhotovováním v tiskárnách byla ohrožena důležitá obchodní nebo výrobní tajemství, je pravděpodobné, že v tomto případě budou žadatelovy důvody shledány zřetele hodnými.

Jestliže si podá žádost o povolení k držení stroje bibliofil-amatér, který chce v několika exemplářích tisknouti krásné tisky a vyměňovati je se svými přáteli, bude takový případ posuzován jinak, než kdyby chtěl takové tisky zhotovovati k účelům prodejním; v tom případě by se jednalo zřejmě o provozování živnosti tiskařské. Zvláštního ohledu zaslouží si na př. také žádost známého umělce grafika, který bude míti v úmyslu zhotovovati na tiskařském stroji jen zkušební otisky svých prací.

Zvláštním případem jsou t. zv. »ukončující práce«. Podle ustanovení § 37, odst. 1 živnostenského řádu má totiž každý živnostník právo spojití veškeré práce, jichž je třeba, aby úplně dohotovil své výrobky a je oprávněn míti k tomu potřebné pomocníky také jiných živností. Pomocníky, pokud jde o živnosti řemeslné, nebo o živnosti koncesované, k jejichž nastoupení se vyhledává zvláštní způsobilost (§ 23, odst. 1. živn. řádu), nerozumějí se učedníci příslušných jiných živností.

Tak na př. někdo je oprávněn podle svého živnostenského listu zhotovovati sáčky a obaly z průsvitných hmot. Zákazníci žádají, aby jim tyto sáčky dodával potišťené jejich firmami. Toto potiskování sáčků, vyrobených z průsvitných hmot je nyní ve většině případů považováno za ukončující práci podle § 37, odst. 1 živnostenského řádu, k níž je výrobce oprávněn, a není tedy potiskování takových sáčků provozováním koncesované živnosti tiskařské. Bude tedy výrobce žádati u příslušného okresního nebo vládního policejního úřadu o povolení k držení a užívání tiskařského stroje podle zákona čís. 118/1912 ř. z. Rozhodující úřad uváží, zda je v takovém případě možné, aby výrobce dodával zhotovené zboží za účelem jeho opatření nápisy podle přání zákazníků do tiskárny nebo zda je nutné, aby měl k provádění těchto prací vlastní tiskařský stroj a podle toho o žádosti rozhodne. V kladném případě bude tento výrobce také oprávněn zaměstnávat jako pomocníky vyučené sazeče resp. tiskaře, nikoliv ovšem sazečské nebo tiskařské učně.

V jiném podobném případě rozhodl ku příkladu nejvyšší správní soud shodně se správními úřady, že potiskování reklamních kalendářů nápisy nelze považovati za práci ukončující podle § 37 živ. řádu, ale za provozování koncesované živnosti tiskařské.

Je ovšem úplně vyloučeno v rámci krátkého časopiseckého článku vyjmenovati větší počet příkladů, zejména též proto, že praxe v této věci se stále mění, protože se musí přizpůsobovati rozvoji znalostí a praktik technických a výrobních. V málokterém právním oboru je tak zřetelně vidět, jak technický vývoj postupuje rychleji než vývoj právních předpisů. Všeobecně je ještě nutno konstatovat, že téměř v každém takovém případě bude správní úřad individuálně zkoumat, zda jde o práci ukončující nebo o provozování živnosti tiskařské. Tam kde o povolení k užívání tiskařského stroje rozhoduje vládní policejní úřad, bude úřadem příslušným k rozřešení otázky, zda jde či nejde o ukončující práce, úřad živnostenský t. j. okresní úřad nebo

magistrát. Jeho rozhodnutím bude úřad, který rozhoduje o žádosti o povolení k držení stroje vázán. Rozhodne-li živnostenský úřad kladně, že jde o práci ukončující, uváží úřad rozhodující o žádosti, zda jsou v takovém případě okolnosti hodné zvláštního zřetele a podle toho buď požádá ministerstvo hospodářství a práce o souhlas k udělení povolení nebo žádost zamítne. Ve druhém případě, když bude zřejmo, že se o práce ukončující nejedná, odmítne úřad žádost s odůvodněním, že se ustanovení zákona čís. 118/1912 ř. z. nevztahují na stroje, užívané při provozu tiskáren a že si tedy žadatel musí opatřiti koncesi tiskařskou.

Výslovně nutno konstatovati, že nikdo nemá právního nároku na udělení povolení k držení tiskařského stroje, a to ani v případě, kde stroje potřebuje k ukončujícím pracím. I v tom případě je udělení povolení věci volné úvahy úřadu, který o žádosti rozhoduje. Z rozhodnutí úřadu, který žádost zamítl je podle ustanovení správního řízení odvolání k zemskému úřadu, jež však nemá odkladného účinku. Odvolání se podává ve lhůtě 15 dnů následujících po dni doručení výměru u úřadu, který žádost zamítl.

Veřejné úřady v mezích jejich zákonné působnosti mohou držeti a užívati tiskařské stroje bez povolení (§ 6 zákona č. 118/1912 ř. z.).

Připojuji ještě několik slov o tom, která zákonná ustanovení musí zachovávat osoby, které nabyly povolení k držení a užívání tiskařských strojů. Zákon čís. 118/1912 ř. z. ustanovuje o tom v § 4, že předpisy platné o nemocenském a úrazovém pojištění, o péči o pomocné pracovníky, o pracovních přestávkách, o nedělním a svátečním klidu, o mzdě, výpovědi a výplatě mzdy, rovněž i o omezeních, která se vztahují k užívání mladistvých pomocných dělníků a ženských osob pro tiskárny, platí též pro pomocné dělníky, kteří jsou zaměstnáni v některém podniku živnostenského řádu nepodléhajícím, u lisů tiskařských nebo jiných, povolení vyžadujících rozmnožovacích přístrojů.

Každý držitel tiskařského nebo rozmnožovacího stroje bez ohledu na to, zda k jeho držení je třeba povolení či nikoliv (tedy i ten, kdo užívá ku př. cyklostylu), je povinen zachovávat všechna ustanovení o zachovávaní pořádku ve věcech tiskových, t. j. ustanovení zákona o tisku ze dne 17. prosince 1862, čís. 6 ř. z. z roku 1863 a předpisů tento zákon doplňujících nebo pozměňujících, stejně jako tiskaři z povolání.

Důležité ustanovení, týkající se i držitelů rozmnožovacích a tiskařských strojů obsahuje i vyhláška ministra hospodářství a práce ze dne 31. ledna 1942, čís. 3135/42-I/E (Úřední list čís. 29 ze dne 4. února 1942) o povolovací povinnosti pro výrobu tiskařských výrobků. Podle této vyhlášky směji se tiskařské výrobky vyráběti jen se zvláštním svolením Dozorčí úřadovny při ministerstvu hospodářství a práce nebo jí pověřeného místa. Provedením povolovacího řízení byla pověřena Hospodářská skupina tisk při Ústředním Svazu průmyslu pro Čechy a Moravu. Podle § 6, odst. 2 této vyhlášky je zakázáno vyrobiti nebo dáti vyrobiti rozmnožovacím procesem nějaký výrobek, bylo-li odepřeno povolení k jeho tisku. Dopustil by se tedy přestupku této vyhlášky držitel stroje, který by si na svém stroji pro sebe vytiskl tiskopis, který chtěl původně dát zhotovit v tiskárně, ale příslušné povolení bylo odepřeno.

Přestupky této vyhlášky trestají okresní úřady (magistráty) podle ustanovení § 11 vládního nařízení ze dne 23. června 1939, čís. 150 Sb. o zřízení dozorcí úřadovny při ministerstvu průmyslu, obchodu a živností ve

znění vl. nařízení ze dne 11. prosince 1940, čís. 442 Sb. pokutami do 3,000.000 K nebo vězením do jednoho roku.

Připomínám: všichni, kdo chtějí užívat tiskařských strojů, měli by si uvědomit, že ustanovení zákona čís. 118/1912 ř. z. mají na zřeteli jen případy skutečně výjimečné a hodné zvláštního zřetele. V zásadě je zhotovování tiskařských výrobků vyhraženo tiskárnám — případy držení tiskařských strojů, k němuž je zapotřebí povolení, mají býti jen výjimkou.

František Kopelent:

ODVOD ZISKU.

Stoupnutí zisků za války jako zjev související s tvořením cen a úplat za výrobky a úkony všeho druhu bylo v Říši sledováno v oboru působnosti říšského komisaře pro tvoření cen, který také nařídil podle § 22 nařízení o válečném hospodářství (Kriegswirtschaftsverordnung), že část takového stoupnutí zisku musí býti Říši odvedena. Za tím účelem podávali živnostenská podnikatelé v Říši podle předpisů k tomu vydaných zvláštní přiznání za dobu od počátku války až do konce roku 1940.

Říšskými nařízeními z 31. března 1942 (Gewinnabführungsverordnung — GAV — a Erste Verordnung zur Durchführung der Gewinnabführungsverordnung — Erste GADV —, obě RGBl I, str. 162) bylo počínajíc hospodářským rokem 1941 (1940/1941) přeneseno zachycování mimořádného zvýšení zisků za války na říšskou finanční správu a jako srovnávací kritérium zvolen daňový základ. Doplňkem těchto norem jsou: výnos říšského ministra financí z 20. května 1942 (S 2880-5 III) a druhé prováděcí nařízení z 24. dubna 1942 (Zweite GADV). Zvoleným kritériem daňovým nenastalo však zdaňování tohoto mimořádného zvýšení, jde o jeho zachycení pro účet zvaný Gewinnabführungskonto.

Vládním nařízením č. 327/1942 Sb. bylo uzákoněno zachycování mimořádného zvýšení zisků za války (nařízení o odvodu zisku) také na území Protektorátu Čechy a Morava a to *po prvé* za hospodářský rok 1941 (1940/1941). Také zde svěřuje se tato agenda finanční správě a srovnávací metody používají prvků daňových. I když se však zachycování mimořádného zvýšení zisku za války děje na podkladě daňových základů anebo jiných momentů daňových, nedochází ani tu ke zdanění tohoto mimořádného zvýšení, nevyměřuje se z něho ani daň, ani dávka či poplatek, nýbrž stanovena částka (částka tvořící odvod zisku), která z tohoto mimořádného zvýšení musí býti osobou povinnou odvedena, se přiděluje zvláštnímu účtu (účet odvodu zisku), o jehož použití rozhodne ministr financí po skončení války.

I. Subjektivní povinnost.

Odvodu zisku podléhá živnostenský podnikatel. Pro vymezení tohoto pojmu recipuje nařízení (§ 2) ustanovení § 6 vlád. nař. č. 297/1941 o záznamních povinnostech pro účely daňové a provozní. Odvodu zisku podléhají tudíž a) veškeré podniky podrobené zvláštní dani výdělkové, b) podnikatelé podrobení všeobecné dani výdělkové, pokud nejsou vyňati z uvedené záznamní povinnosti. Exempce ze záznamové povinnosti platí i pro odvod zisku a tak osoby, vyňaté podle § 6, odst. 2, č. 1 a odst. 3 vl. nař. č. 297/1941 Sb. ve spojení s Vyhláškou ministra financí z 13. I. 1942, Úřední list č. 15 ze dne 19. ledna 1942, ze záznamové povinnosti, nepodléhají odvodu zisku, aniž by docházelo k dalšímu zkoumání, zda snad vyhovují jiným předpokladům nařízení o odvodu zisku. Vyňata jsou tedy zejména svobodná povolání.